

Verktøysbodens fångar

Nationalekonomin tenderar att ha *en* dominerande metodologisk syn åt gången. Detta skiljer ämnet från flera andra samhällsvetenskaper, där ett antal metodologiska synsätt brukar omfattas av ett betydande antal utövare samtidigt.¹ Det fanns en tid – för inte så länge sedan – då avancerad teori ansågs utgöra den bästa nationalekonomiska forskningen. Men den tekniska utvecklingen har gjort det möjligt att arbeta med stora datamängder och att utföra avancerade ekonometriska tester, vilket har lett till en kraftig uppvärdering av empirisk forskning (Hamermesh 2013).

För att komma in i de bästa tidskrifterna krävs numera just avancerade ekonometriska tester – i synnerhet sådana som klargör orsakssamband. ”Vilken är din identifikationsstrategi?”, lyder standardfrågan på nationalekonomiska konferenser och seminarier. Om svaret inte innefattar någon av de metoder för att identifiera orsakssamband som anses bäst – kvasiexperimentella metoder som regressionsdiskontinuitet och skillnad-i-skillnader eller experimentella metoder som randomiserade kontrollstudier – är risken stor att din studie görs ned av ”identifikationspolisen”. Dessa forskare vidhåller att endast den forskning som möjliggör näst intill perfekt kausal inferens är acceptabel.²

I november 2018 höll ordföranden i Southern Economic Association, Christopher Ruhm, föredrag i samband med organisationens konferens i Washington, DC. Titeln var ”Shackling the Identification Police?” och talet har nyligen kommit ut som *working paper* (Ruhm 2018). Ruhms huvudbudskap är att det ofta finns en *trade-off* mellan identifikation och relevans. Metodernas kvalitet får då vägas mot hur betydelsefull den fråga som analyseras är.

Ruhm nämner exempel på frågor som i alla fall inte med lätthet låter sig analyseras med de metoder som ger bäst identifikation: effekten av handelsliberaliseringar på reallönernas fördelning, betydelsen av normer för hur företag sätter löner, hur stor del av ökningen av fetma som beror på ekonomiska faktorer, hur familjestruktur påverkar barns utfall i livet, hur misshandel i hemmet påverkar människors livsutfall, den sociala kostnaden av en viss mängd utsläpp och effekten av klimatförändringar på produktivitet i jordbruket. Detta är enligt min mening viktiga ämnen som nationalekonomer kan bidra till att förstå bättre, om än inte perfekt.

¹ Se t ex Marsh och Savigny (2004) för en beskrivning av statsvetenskapen som en metodologiskt ”bred kyrka”.

² Ingen metod är förstås helt perfekt: Ordet används här för att beskriva de metoder som återfinns högst upp i vad som kan kallas en evidenshierarki. Även de bästa metoderna har sina problem, vilket t ex replikationskrisen i experimentell forskning illustrerar.

Man kan tänka sig fyra typfall: Ett där metoderna är näst intill perfekta och frågan betydelsefull; ett där metoderna är näst intill perfekta men frågan oviktig; ett där metoderna är ofullkomliga men frågan betydelsefull; och ett där metoderna är ofullkomliga och frågan oviktig. Att det första fallet är bättre än de övriga tre är helt klart, liksom att det fjärde är sämre än de övriga tre. Men hur ska man väga två studier mot varandra där metoden är näst intill perfekt och frågan oviktig i det ena fallet och där metoden är ofullkomlig och frågan betydelsefull i det andra?

Jag tror att samtliga fyra typfall finns representerade i nationalekonomisk forskning. Men det finns en tendens att inte tänka på eller erkänna den nyss nämnda avvägningsproblematiken – många verkar anse att det är ett *nödvändigt* villkor att metoden är mer eller mindre perfekt för att en studie ska tas på allvar och förtjäna att publiceras i en bra tidskrift. Ytterligare andra anser dessutom att det är ett tillräckligt villkor. Den senare gruppen får mig att tänka på det epitet som Erik Dahmén använde för att beteckna en viss typ av nationalekonomer – den som primärt (eller enbart) intresserade sig för metod och inte för frågornas samhällsrelaterade vikt. Han kallade dem ”verktygsbodens fångar”.

Givetvis är det bra med metoder som ger tydliga kausala resultat – det förnekar inte Ruhm. Att försöka besvara varje given fråga med så bra analysredskap som möjligt är eftersträvänsvärt. Men vissa frågor förtjänar att ställas och analyseras, även om det bara går att utföra analysen med ofullkomliga metoder. Den typen av analys kräver att forskaren uttrycker sig försiktigt och med omdöme, men det vore ett nederlag för nationalekonomin som samhällsorienterat ämne om dessa frågor lämnas till ofta icke-kvalificerade samhällsdebattörer att diskutera, på ännu skakigare grund. Det kan också vara så att många viktiga frågor *börjar* analyseras med ofullkomliga metoder, och det är förtjänstfullt att på så sätt föra upp dem på forskningsagendan. Längre fram i tiden kanske bättre metoder kan användas och ge mer trovärdig analys. Någonstans måste forskningen börja.

Det handlar inte om att vända utvecklingen mot att sträva efter tydlig identifikation av orsakssamband. Det handlar i stället om att vi behöver anamma en eklektisk syn på metoder, där de mindre bra angreppssätten accepteras i de fall de är de minst dåliga för att analysera vissa viktiga samhällsfrågor. Ofullkomliga metoder kan ofta göra vår förståelse av *den stora världen* lite bättre, medan bättre metoder ofta kan göra vår förståelse av *en liten del av världen* mycket bättre. Båda ansatserna behövs.

Niclas Berggren

REFERENSER

Hamermesh, D S (2013), ”Six Decades of Top Economics Publishing: Who and How?”, *Journal of Economic Literature*, vol 51, s 162–172.

Marsh, D och H Savigny (2004), ”Political

Science as a Broad Church: The Search for a Pluralist Discipline”, *Politics*, vol 24, s 155–168.

Ruhm, C (2018), ”Shackling the Identification Police?”, NBER Working Paper 25320.